

Man kan
grine
sig til medbestemmelse

Pædagoger som tør give slip, grine, fjerne og lege på børnepræmisser har en stor fordel, hvad angår at opmuntre til oplevelser af sjov – og medbestemmelse. Rapport fra et undersøgende besøg i tre dagtilbud.

*Latter og oplevelser er helt centrale for børn – og for medbestemmelsen.
Arkivfoto 0-14, Leif Aarø.*

Pædagogen Robert sidder ved frokostbordet sammen med fem børn på 3-4 år. Et barn udsynger spontant: "Ånga-anga-anga". En række rytmiske vrøvlelyde på melodi uden nogen særlig betydning. Andre børn følger trop med glade ansigter, som bevæger sig frem-og-tilbage. Koret vokser: "anga-anga-anga", "anga-anga-anga". Robert bryder ind og spørger med et smil: "Kender I nogen, der hedder Anker?" - "Ja-ja-ja" svarer koret af børnestemmer, mens de sprutter af latter. Robert har fået startet en fortælling på baggrund af børnenes vrøvlesang. Nu er der mange børn, som svarer, at de hedder Anker. "Også mig!". "Og mig!". Børnene om frokostbordet ser mod hinanden rundt i kredsen med begejstrede ansigter, mens de grinende fanger hinandens blikke. "Hvad med Amanda?" spørger Robert. "Hedder hun også Anker, eller hører jeg forkert?" "Ja-ja-ja", jubler børnene. "Du hører forkert!". Robert bryder ud i latter.

Latter og oplevelser af sjov er helt centrale for børn og deres velbefindende. Når vi griner sammen, mødes vi som mennesker, vi mødes i fælles forståelse og opmærksomhed. Selvom vi ikke altid er enige om, hvad der er sjovt, kender vi alle den frydefulde oplevelse af et fælles, godt grin. Når vi har det sjovt sammen, fokuserer vi på noget uden for os selv og er derfor ikke optaget af os selv. Sjov er en af de vigtigste kilder til lys og lys og glæde i hverdagen - og er en lige vej til medbestemmelse, eftersom man er nødt til at slippe kontrollen og lade sig glide med, når man griner sammen!

Hvad børn griner af

Under vores ophold i tre forskellige dagtilbud, identificerede vi fem forskellige ydre omstændigheder, som især er forbundet med sjov og latter i børnehaven.

Fysisk leg - som kan indeholde hoppe-, rutsje-, gyng- og tumleaktiviteter var

næsten altid associeret med børnelatter. Det understøttes af forskning, som fremhæver, at kropslige oplevelser af fart og kilden i maven ved påvirkning af tyngdekraften, særligt i barndommen, er en hyp-pig kilde til sjov.

Spænding - enten i form af spændt forventning om, hvad der vil ske, hvis man gør det modsatte af, hvad voksne forventer og udforsker sin autonomi. Eller i form af opstemt kropslig begejstring ved for eksempel at få en kildetur.

Frække og uartige ord - typisk forbundet med noget kropsligt såsom lort, tis, prut og bøvser, er en universel kilde til morskab. Måske fordi børns diskussioner af afføring, kønsorganer og andre kropsdele udfordrer kulturelle normer og hierarkier.

Brud på forventninger - i form af afvigelser, uoverensstemmelser og brud på regler og normer er en kilde til latter, ligesom når noget opleves som rart, underligt, skørt og fjollet på samme tid.

Social kontakt og invitation - børn griner også som et basalt socialt signal, når de for eksempel tager kontakt til en ny voksen med et smil og en inviterende latter, eller i invitation af et andet barn til leg.

Pædagogers brug af sjov som medbestemmelse

At grine sammen er en opbyggelig og ligeværdig måde at interagere på. Sjov ophæver hierarkier mellem mennesker og giver en fælles oplevelse af basal menneskelighed og samhørighed. Pædagoger som tør give slip, grine, fjolle og lege på børnepræmisser har derfor en stor fordel, hvad angår at opmuntre til oplevelser af medbestemmelse og sjov:

"Pædagogen Bina taler med en stemme som Anders And, da børnene kommer ind og sætter sig ved frokostbordet. Det afstedkommer en masse grin og latter både fra børnene og de andre voksne på stuen.

Af Anette Boye Koch, Docent og ph.d., Forskningsleder VIA Børns trivsel på tværs, VIA University College

Anette Boye Koch er forsker på VIA University College og har i en periode på 1½ år arbejdet sammen med tre pædagogstuderende, Marie, Rasmus og Sille, i fælles interesse for, hvad børnehavebørn synes er sjovt, og - hvordan pædagoger arbejder med fænomenet sjov i deres hverdag.

Man må prøve sig frem med, hvad børnene synes er sjove og lattervekkende aktiviteter. Arkivfoto 0-14

Bina gentager sine Anders And-lyde igen og igen, mens hun dækker bordet og rækker knive og gaffer over mod børnene. Børnene griner højere og højere. Særligt Jesper og Harry, som kun er tre år gamle, ler hysterisk."

I vores undersøgelse så vi mange af disse eksempler på, hvordan en lattermild atmosfære kan brede sig som ringe i vandet. Vi blev opmærksomme på episoder, hvor pædagoger beherskede den særlige kunst at opmuntre, rumme og afbalancere en ansats til børns latter i stedet for at føle sig true på deres myndighed og lukke ned for morska-ben til fordel for at følge deres voksne dagsorden. Og vi diskuterede også med pædagogerne, hvornår sjov kan 'blive for meget' for nogle børn.

I eksemplet fra artiklens indledning ser vi for eksempel pædagogen Robert glide med og nære den stemning og muntherhed, som tilfældigt opstod i en børnegruppes spontane kor af rytmiske lyde. Selvom børnene sidder omkring frokostbordet, hvor det er normalt at hylde gode manerer og bordskik, stopper Robert ikke vrøvlkoret. I stedet for at opfatte det som en forstyrrelse griber han den rytmiske invitation til at lege med på morska-ben. Børnene hylder hans forslag om, at de synger en sang om 'Anker' – formentlig fordi det er brud på deres forventning og kendskab til normale rutiner ved frokostbordet. De leger med og støtter op om Roberts lederskab af en usædvanlig frokostaktivitet. Han formår samtidig behændigt at stoppe aktiviteten igen, da de skal videre i dagens program.

Hvad kan du gøre?

Hvis du vil være god til at arbejde med sjov som medbestemmelse, skal du altså have blik for og vælge at gå med på, hvad børn griner af, så du udøver humor med et blik for børnenes verden og det, de synes er sjovt. Derudover kan du også med fordel tage din egen humor med på arbejde.

Sjov, latter og atmosfære smitter. Det er et godt argument for, at også det pædagogiske personale indbyrdes hylder en humoristisk tone. En let og glad atmosfære

Gode råd, hvis du vil skabe mere sjov i børnehaven:

- Støt børns leg
- Støt tidlige tiltag til humor i barnet og børnegruppe ved at have øje for sjove situationer
- Læs rim og remser
- Lav sjov, som passer til det enkelte barn og børnegruppen
- Vær en god rollemodel ved selv at bruge sjov og humor
- Respekter børns individuelle forskelligheder i, hvad de synes er sjovt
- Arbejd med smittende latter

vil blive overført til børnegruppen, selvom børnene ikke altid forstår, hvad de voksne mener sig over. Voksne og børns trivsel er indbyrdes afhængige, hvorfor pædagogers arbejdsmiljø og vilkår på arbejdspladsen har direkte konsekvenser for oplevelser af sjov, latter, trivsel – og medbestemmelse.

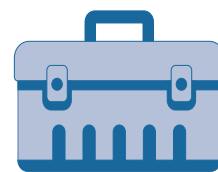
Referencer

Fincham, B. (2016). *The sociology of fun*. Palgrave Macmillan.

Koch, A.B. (2023). *Fun and laughter promote well-being in early childhood education and care: Pedagogy of fun and big humour*. *Journal of Pedagogy*, vol.14, no.1, 3923, pp.37-57. <https://doi.org/10.2478/jped-2023-0003>

Søbstad, F. (2006). *Glede og humor i barnehagen*. Cappelen Akademisk Forlag.

Tak til pædagogstuderende Marie Halkjær Nør, Rasmus Friis Henningsen og Silje Søndergaard Vinther for samarbejdet med mig som talentstuderende på pædagoguddannelsen Aarhus.

Værktøjskassen

Korte spørgsmål til refleksion:

1. Er det tiden til, at I – ligesom de tre studerende og deres vejleder gør det – laver et humortjek i et dagtilbud i nærheden af jer?
2. På hvor mange områder i hverdagen kan man fremme og støtte børns – og voksnes – humoristiske tilgang til tingene?
3. Prøv at definere for jer selv, hvad den nøjagtige forbindelse mellem humor og medbestemmelse er. Har autoritære personer megen eller lidt humor?

Ja, ja, måske syntes gutten i midten, det var sjovt lige før!
Arkivfoto 0-14.

VIA University
College
Ceresbyen
8000 Aarhus C
T: +4587553509
E: abk@via.dk